

"שמעו ותחי נפשכם"

העורך: הרב יצחק עידו וובר ארליך שליט"א

מתורתו של הגאון הצדיק רבי משה וובר זיע"א

גליון סס' 894

פרשת וירא י"ח חשוון תשע"ט - נא לא לעיין בעלון בשעת התפילה ובקריאת התורה

ח"י אדר תש"ס - ח"י אדר תשע"ח
ח"י שנים להסתלקותו של הגה"צ המשפיע רבי משה וובר זיע"א

מאמרותיו

"והוא יושב פתח האוהל"

פירש רש"י: "לראות אם יש עובר ושב ויכניסם לביתו". רש"י מרמז בדבריו אלה שעבודת אברהם אינו עליו השלום היתה לעשות בעלי תשובה. הוא ביקש לראות אם ישנו עובר (עבירה) ושב (להשיבו לשכנעו שיסכים לעשות תשובה) בכדי שיכניסם לביתו (של ה' יתברך). דברים אלה תואמים את

דברי הזוהר הק' (חלק א קב), וזו לשונו: אברהם נטע אילן ובאילן ההוא היה יודע מי שמתאחד עם ה', מי שהיה מתאחד ב-ה', היה האילן ההוא פורש ענפיו וחופף על ראשו ועושה עליו צל. ומי שהתאחד בעבודה זרה, האילן ההוא היה מסתלק וענפיו היו מתרוממים למעלה, אז ידע אברהם שצריך לקרבו והזהיר אותו ולא סר משם עד שהתאחד באמונת ה'.
(מתוך הספר "ריום משה להגה"צ המשפיע הרב משה וובר זיע"א")

נקי הדעת שבידו שלים

לא נס ליחו

הגאון רבי אברהם דוד רוזנטל זצ"ל

מגדולי התלמידי החכמים בירושלים היה הגאון רבי אברהם דוד רוזנטל זצ"ל רבה של שכונת שערי חסד וראש ישיבת "כתר תורה". מפורסם היה בשקיפתו המופתית ועמלו העצום בתורה.
רבי אברהם דוד

משנה ברורה חלק א'. שאלו: סבא, איזו הלכה הנך מברר? ענה הסבא: איני מברר הלכה מסוימת, אלא חוזר שוב על המשנה ברורה".
סבא, תמהתי באזניו, והלא אתה כבר כבן תשעים שנה ועשרות עשרות פעמים כבר למדת ושיננת את המשנה ברורה אז איזה דבר חדש יתגלה

זצ"ל לא נולד עם כשרונות מזהירים. הוא השקיע יגיעה ועמל רב בתלמודו, להבין היטב כל קושיא וכל תירוץ וכל סברא וכך הצליח. מאידך ניחן בזכרון מופלא ומה שלמד, זכר היטב. בין מכיריו היה ויכוח האם היה זה כשרון מולד לזכרון או שהדבר נבע מחזרתו המרובת על כל דבר ואהבת התורה שיקדה בו.

נכדו הגאון רבי שלמה לוי שליט"א מספר שנכנס אליו פעם בערוב ימיו כאשר כבר הגיע לשנת התשעים. כשבקרו מצאו משנן תלמודו בספר

לך? בפרט בעניני שולחן ערוך אורח החיים המצויים שלא נתונים לשכחה אצל שום רב בישראל, וכי לא כדאי ללמוד דברים חדשים?
לתמייתי השיבני: בוא וראה חידוש שנתחדש לי כעת: הנה, העומד באמצע ברכת "ישתבח" אינו עונה אמן, מאידך העומד באמצע ברכת "ברוך שאמר" כן עונה אמן, חוץ מאמן של "ברוך שאמר" עצמו שעל זה אינו עונה. והדבר תמוה: במושכל ראשון שהרי "ברוך שאמר" נתקן על פי פתקא שנפלה מהשמים ובכל זאת מותר לענות אמן באמצע ברכתה ואילו באמצע ברכת "ישתבח" אסור לענות, היתכן? אלא - השיב, רואים מכאן שמכיון שאת "ישתבח" תיקונו אנשי כנסת הגדולה והיא דינא דגמרא, חשובה יותר מפתק שנפל משמים. מאד מאד התפעל הסבא, כמה גדול כח תורתנו הקדושה: ברכה שמוזכרת בגמרא חמורה בהלכותיה יותר מאשר ברכה שלא הוזכרה בגמרא למרות שכתובה בשמים. נו, הוסיף בהתרגשות, וכי בשביל

המשך בעמוד אחרון

לקט של הדברים הכתובים בגליונות אלה מושמעים בהרחבה בסדרת הקלטות "שמעו ותחי נפשכם" להשיג: 02-5828284

את העלון ניתן לראות בע"ה www.veber.co.il

הדלקת נרות		מוצאי שבת	
ירושלים:	5.20	ירושלים:	6.32
תל-אביב:	5.34	תל-אביב:	6.33
חיפה:	5.25	חיפה:	6.32
באר-שבע:	5.35	באר-שבע:	6.34
המועדים לפי שעון קיץ		רבינו תם:	7.12

כל המעוניין לקבל את העלון "שמעו ותחי נפשכם" למייל שלו יפנה לכתובת המייל: haravveber@gmail.com

זבט לאידועי השבוע

להתאחד ולהתלכד

זהו (כמעט)! בעוד יממות ספורות בעזרה"ת זה יחלוף. ואולם לדאבון הלב, הצלקות שזה הביא לא יגלידו זמן רב. וכאן נשאלת השאלה: האם כדאית היתה כל המלחמה, ההסתערות, ההתנגשות, ההתקפה, המאבק, המערכה, הקרב, התבערה, ההיאבקות, ההתנצחות, הויכוח, המחלוקת, המריבה, הסכסוך, והפולמוס שזה הביא עימו. ושאלה נוספת: מה חושבים עלינו אחינו שלעת עתה אינם שומרים תורה ומצוות?! הרי הם לא מבינים מה ההבדל, השוני וההפרש בין חסידי לליטאי ולבין קנאי לאגודאי. בעיניהם כולם הם אותו הציבור החרדי שדבק בתורה ובמצוות. והנה פתאום לנגד עיניהם המשתאות והנהדמות רואים הם שציבור זה מפורד ומפולג, משוסע ומבוקע, מחולק ומפוצל, משוסף ומבוטר. האם אין זה חילול ה' שכך אנו נגלים לעיניהם?!
ויהי רצון שמשבוע הבא נתאחד ונתלכד יותר מבעבר ויקויים בנו המשל שמוא בספרי החסידות שכשקושרים מחדש חבל שנקרע, הוא נעשה מחוזק ומאושר ומובחר יותר.

צ"ו וובר ארליך

בשורה טובה

בסייעתא דשמיא

ניתן להאזין לשיעור בדף היומי ובפרשת השבוע מפי עורך העלון הרב עידו וובר שליט"א במערכת "קול הדף": 02-6400000

הוראה למעשה

ראוי לאדם שמטיב לאנשים, שיראה להם שהוא מקבל טובה מהם בזה שהם מקבלים ממנו. אל לו להתפאר על הטוב שייטיב להם.

המקור בפרשה: "ויאמר אד-ני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך". אברהם הראה לאנשים אלו שהם נותנים לו מתנה בבואם אל ביתו לקבל הטבתו. (של"ה הק')

הוראה למעשה

האדם צריך לומר מעט ולעשות הרבה. המקור בפרשה. "ואקחה פת לחם". ובהמשך "ואל הבקר רץ אברהם". ומכאן שאברהם אמר מעט ועשה הרבה (של"ה הק') על פי הגמרא במסכת בבא מציעא דף פ"א א).

הוראה למעשה

האדם צריך להרעיף תוכחות מוסר על בניו ובניו ביתו ולא יזוז מלהוכיחם תמיד כל ימי חייו, ואף אחרי מותו יניח להם מוסר היינו לכתוב דברי מוסר ולהנחילו לכל אחד ואחד כל מה ששייך לו.

המקור בפרשה: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו". אחריו היינו אחריו מותו (שלה הק').

הוראה למעשה

"אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם דכתיב: (תהילים לה, יג): "ואני בחלותם לבושי שק". ואמר רבי: אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם שהאמלי סילקו ה' את תרח מן העולם כשהיה עובד עובדה זרה, לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ה' (ישראל)

נושאים בפרשה

"והאלוקים ניסה את אברהם"

צריך להבין מדוע לא כתוב "והאלוקים ניסה את יצחק" שהרי מי שבפועל היה אמור להיחרג זה יצחק ולא אברהם!?

ניתן לתרץ שלושה תירוצים על קושיא זו: א. רש"י פירש כך את המלים בפסוק "ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים ניסה את אברהם":

"אחר הדברים של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן שלוש עשרה ולא מחה". אמר לו יצחק: "באבר אחד אתה מיראני?"

אילו אמר לי ה' - זבח עצמך לפני, לא הייתי מעכב. ומכאן שיצחק אמר כבר מעצמו שהוא מוכן להיות זבח ל-ה' ולכן כתוב ש-ה' ניסה דווקא את אברהם. ב. כל עשרת הנסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו עליו השלום קשורים לעובדה שהוא היה ראש המאמינים. הלא תרח וכל דורו עבדו עבודה זרה. "אחד היה אברהם" ובשל כך נקרא "אברהם

לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא ניתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם (השל"ה הק') בשם הזוהר הנעלם חלק א' דף קה).

המקור בפרשה: "ויגש אברהם" (להתפלל על אנשי סדום).

הוראה למעשה

האדם צריך להוכיח את אלה שהוא אוהבם. "אמר רבי יוסי בר תנינא: התוכחה מביאה לידו אהבה שנאמר (משלי ט, ח): "הוכח לחכם ויאהבך". כל אהבה שאין עימה תוכחה, אינה אהבה. אמר ריש לקיש: "כל שלום שאין עמו תוכחה, אינו שלום" (מדרש בראשית רבה). על כן שאם יש לאדם שנאה בלב על חברו שחשב שעבר עליו הדרך, לא ישטום אותו בליבו אלא יוכיח את חברו ויקבל התנצלותו ושתהיה האהבה ושלום ביניהם"

המקור בפרשה: "והוכח אברהם את אבימלך" (של"ה הק').

הוראה למעשה

האדם צריך למסור נפשו על קדושת ה' יתברך ומכל שכן שימסור איבר מאיבריו או שבירת איזה תאוה כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפילה או לשבור שאר תענוגים וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה. יבטל רצונו מפני רצון המקום. המקור בפרשה: "ויעקוד אברהם את יצחק בנו". עוד יחשוב האדם: באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי ה' ית' מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים כדרך שניסה את אברהם אבינו. ואשרי אדם ש-ה' אלוקיו תמיד במחשבתו. (של"ה הק').

בסיעתא דשמיא

מחידושי העורך שליט"א

שאלות קצרות ותשובות בצידן על הפרשה:

שאלה: מה הקשר בין סוף הפרשה האחרונה (לך לך) לתחילת פרשתנו?

תשובה: הפסוק שמסיים את הפרשה הקודמת מדבר אודות דאגתו של אברהם לכל בני ביתו בכך שמל אותם. ואילו הפסוק שפותח את פרשתנו מספר אודות ההתגלות האלוקית שזכה לה אברהם - "וירא אליו". ומכאן שמי שדואג לכל אנשי ביתו (ולא רק לעצמו) זוכה ש-ה' נראה אליו ומשגיח עליו.

שאלה: מה הקשר בין תחילת פרשתנו לסופה?

תשובה: הפסוק שפותח את פרשתנו מדבר אודות אברהם אבינו שיושב בפתח אוהלו על מנת להכניס אורחים ואילו הפסוק שחותם את הפרשה עוסק בנושא של ילודה ("ותלד גם היא..."). ומכאן מקור נוסף לכך שבזכות מצוות הכנסת אורחים זוכים לפרי בטן.

שאלה: רש"י כותב על הפסוק הראשון בפרשה שבתחילה ה' הוציא חמה מנרתיקה בכדי לא להטריחו באורחים.

ולאחר שראה ה' שאברהם מצטער שלא היו אורחים באים, הביא עליו מלאכים בדמות אנשים,

נשאלת איפוא השאלה: מדוע ה' מלכתחילה לא שלח לאברהם את שלושת המלאכים? הרי לו ה' היה עושה זאת, הוא היה מונע את הצורך להוציא חמה מנרתיקה וכן חוסך את צערו של אברהם אבינו מכך שבתחילה לא היו לו אורחים!?

תשובה: בורא עולם רצה לוודא שרק מלאכים שאינם אוכלים ולא מטריחים את אברהם יגיעו אליו, בשל כך הוציא את החמה מנרתיקה בכדי שלא יבואו בנוסף למלאכים, אורחים נוספים. ואולם החיסרון בהבאת המלאכים נעוץ בכך ששכרו של אברהם אבינו פחת משום שככל שהאורחים היו מטריחים אותו יותר, שכרו היה גדול יותר, לכן בכדי להשלים את אותו השכר שנגרע ממנו עיכב בורא עולם את הגעת המלאכים - עובדה שציערה את אברהם וגרמה שיקויים בו מאמרו של חז"ל: "לפום צערא אגרא" (ככל שהצער גדול לקיים מצוה כך גדול השכר עליה)

חז"ל (מסכת כתובות ל"ג ע"ב): "אילמלי (אילו) נגדה (היו מכים) את חנניה מישאל ועזריה (ולא היו משליכים אותם לכבשן האש) פלחו לצלמא (היו עובדים לצלם). ומכאן הראיה שישורים קשים ממיתה. ועיין שם בתוספות שמקשים: "תימה: מנא לן (מהיכן לנו ללמוד כך)? הרי מובא במסכת ברכות (סא ע"ב) שכשהוציאו את רבי עקיבא (להיחרג)

המשך בעמוד אחרון

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת שרה גולדה קופמן ז"ל בת הרה"ג רבי אלימלך וובר ז"ל

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית שהייתה מפורסמת במעשי חסדיה הכבירים - מרת יהודית רובינשטיין ז"ל - נפטרה ב' ניסן תשע"ג

השריפה בריסק

העבודה קשה היתה מאד. היה צורך בגיוס דחוף של ביגוד, מזון, הנעלה וכיוצא באלה שכלו באש. ראשית כל כינס הרב את חשובי העיר, למדניה וגדוליה, לארגון ועד הצלה למען הנשרפים. את חברי הועד צייד במכתבים מעוררי לב ונפש, אותם כתב במו ידיו, בהם תאר את גודל הצרה שפקדה את אחינו בני ישראל הנשרפים, ומאידך, את גודל המצוה של הושתת יד מסייעת ותומכת.

סכומי עתק נדרשו כדי להעמיד את בריסק על תילה כבראשונה

שליחים יצאו מבוהלים ודחופים על פני המדינה ובכל מקום בואם אספו את בני המקום. מעודדים בעוז על ידי שולחם, להליבו את הנאספים לדבר המצוה החשובה. דברים חוצבים להבות אש יצאו מפי שליחי רבי חיים, אלו עוררו את הציבור לפשוט במעשים ולתשובה, כי האסון הנורא שקרה את בריסק חייב לזעזע כל לב יהודי באשר הוא שם. השריפה אות היא משמים: נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אל השם! ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה!

דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. דברי השליחים המסו את לבב השומעים, ואיש איש תרם ונתן ככל שהשיגה ידו.

אבל תרומות אלו לא הספיקו כדי לשקם את החורבן. סכומי עתק נדרשו כדי להעמיד את בריסק על תילה כבראשונה. רבי חיים חתר לקבל מן הגבירים המופלגים סכומים נכבדים שיספיקו לבדק ביתם של כל הנשרפים. ובינתים הצטופפו הנשרפים, משפחות משפחות, בתנאי דוחק ובלחץ בבתים צרים ועלובים. מחמת הדלות, חוסר תנאים סניטרים נאותים והחוסר במזון מבריא, פרצו ופשטו מחלות, והנשרפים האומללים סבלו שבר על שבר.

עשירי בריסק, הגם שאף הם לא יצאו נקיים מן השריפה, יצאו בכל זאת לשלום. עסקים משגשגים להם ברחבי המדינה, ואלו נושאים, ברוך השם, פירות, וגם אם ביתם ניזוק מן השריפה, הזדרזו לשקמו ולהקים על אודיו בית גדול ונאה מקדמו תוך זמן קצר ביותר, כי כבר אמר החכם מכל אדם: הכסף יענה את הכל!

חלילה לנו לחשוב כי עשירים אלו דאגו רק דאגת עצמם. כי בד בבד עם השתקמותם העצמית, תרמו סכומים נאים לקופת הקהל לשיקום הנשרפים, אבל תרומות אלו, ביחס להיקף האסון, נדמו לנטלה אחת מים הנשפכת לתוך הים הגדול.

אותו קיץ חם היה למעלה מן הרגיל, הנשרפים שהתגוררו משפחות משפחות בדחק ובלחץ, מופקרים למחלות ולמגפות, היו שוקעים חלילה ביאוש, אלמלא התקוה והבטחון הנוטעיים בלב כל יהודי בכל מצב שהוא.

תודות במאמציו ולמסירות נפשו של הרב, ששם לילות כימים לעזרת אחיו, כבר עמדו על תילם בתים רבים. רבים מן הנשרפים כבר זכו לקורת גג מעל ראשם. אבל חלק ניכר לא הגיע עדיין אל המנוחה.

המשך בעמוד הבא

מפה לאוזן עוברות שמועות נוראות: עוד מעט קט וחצי העיר אכולה, רחמנא לצלן!

מנדל בעל העגלה נשען על חפץ כלשהו, ידיו שמוטות ועיניו זולגות דמעות.

"מצאת פנאי לבכות את השריפה?" - גער בו שכנו - "עת לעשות היא, לנסות להציל את הניתן להצלה, בבכיה בעלמא לא תועיל כלום!" "ביתי" - התמרר בעל העגלה - "עלה באש... לא הספקתי למלט מן השריפה את סוסי העלוב, את האורווה ששיפצתי רק לפני שבוע..." - נחנק קולו בעשן ובכאב.

"על רכוש מקונן אתה?" - ניסה שכנו לעודדו - "עליך להודות להקדוש ברוך הוא על הצלת נפשך מן הבית הבווער! כבר עוברות שמועות נוראות גם על אבדן בנפש, רחמנא לשזבן... שמעתי סחים כי זקנה אחת נלכדה בביתה וכבר נבצר היה להצילה... אוי רבונו של עולם, אמור כבר למשחית הרף..."

הגאון הגדול רבי חיים מבריסק זצ"ל

שבר אחיו נגע לליבו של הגאון הגדול ובגופו ממש יצא לעשות כדי להדביר את האש. בעצמו סחב דלי מים כבדים

בעוד השריפה משתוללת, לא היה פנאי להבחין בדמותו האצילה של רב העיר הגאון רבי חיים סולוביצקי זצ"ל המשתתף בפועל בכיבוי הדלקה. שבר אחיו נגע לליבו של הגאון הגדול ובגופו ממש יצא לעשות כדי להדביר את האש. בעצמו סחב דלי מים כבדים, התרוצץ מבית לבית והורה למכבים היאך לפעול ובעיקר הזהיר לתת את הדעת ראשונה על הצלת נפשות.

בחצות הלילה נחה האש מזעפה. מחצית בתי העיר כלו בלהבות, רובם בתי אחינו בני ישראל. רק עתה, לאחר החורבן הנורא, דעכה אט אט, מובסת. לשונות אש אדומות, רוויות ושבעות הפכו לאודים שחורים. האש אמנם דעכה, אך ההרס גדול היה לאין שיעור. מאות משפחות נשארו חסרי כל, ללא קורת גג לראשם, וקרקע למנוח לרגליהם.

אין לתאר את מנת סבלם של הנשרפים. רבי חיים סולוביצקי שאהבת ישראל בערה בקרבו נרתם מיד לפעולות הצלה. כל עיסוקיו נדחו לקרן זווית, שיקום הנשרפים והספקת צרכיהם עמדו בראש דאגותיו.

לשונות אש אדומות היתמרו אל על והאירו את אופל הלילה. האש השתוללה איומה ומכלה. היא פרצה בצהרי יום קיץ חם, כאשר חנטשה הירקנית עמדה מיוזעת על גבי הכירה, מפיתה בה אש. זה עתה סיימה למכור את תכולת סליה: בצלים ירקרקים, תפוחי אדמה מצומקים, גזרים שדופים וסלקים חוורנים. בשובה עיפה ומיוזעת, נושאת בחריטה מעט דמי פדיון, נכנסה אל דובטשע החנוני ונטלה אצלו מידה של פולים, עדשים וצלוחית השמן. עתה עמדה ליד הכירה, חותכת ירקות להכניסם לסיר השפות, כשירתחו המים תוסיף גם קטניות. מבעד החלון הקטן הסתגן אור קלוש לפתע התנשבה רוח חמה וחדרה דרך הצוהר פנימה. הרוח הפתאומית השתהתה אצל הכירה המפויחת ונטלה עמה מעט גצים. חנטשה היטיבה מטפחתה, עקבה בהשתאות אחר חדירת הרוח ועד שהבינה כי זו טומנת סכנה בחובה, התעופף הגן בקלילות אל מרומי הביקתה נתלה על קצה קש מאובק מן הגג, התפשט וריצד בחציפות מול פניה של חנטשה.

אבל כמות המים המצומצמת לא הועילה לאש המשתוללת. וחנטשה נשאה קולה בזעקות שבר

"אוי לי!" - הצטרחה, עזבה את הכירה והחלה לנפנף באימה בסנירה, מנסה לכבות את השריפה. גג הקש היה למאכולת האש, חיש קל. חנטשה חטפה את דלי המים העומד בירכתי המטבח ובתנופה אחת התיזה למעלה, אל כתלי העץ שאף הם החלו לבעור, אחר שהגג אוכל כבר... אבל כמות המים המצומצמת לא הועילה לאש המשתוללת. וחנטשה נשאה קולה בזעקות שבר. זעקותיה וריח השריפה הזעיקו אנשים ואלו החלו להתקהל מסביב לבית.

תמונה עגומה התגלתה לעיני הצופים. חנטשה המפויחת והמתייפחת מנסה להשקיט את האש המשתוללת בסמרטוטים ובשקים ריקים. אנשים נכנסו לעבי הקורה, מנסים לבלום את האש, אך שוב היתה זו הרוח שהופיעה לשתף פעולה עם השריפה, באחוות לוחמים חטפה בקלילות חפץ בווער מן הבית העולה בלהבות והטילתו כלאחר יד לגג הקש של בקתת הסנדלר הסמוכה.

אסונה של חנטשה הפך לצרת הרבים. סכנה איומה נשקפה לכל רובע העוני. סמוך לביקתתו של הסנדלר מתחבאה בקתת החייט, ומאחוריה חבוקות ונתמכות אלו באלו, שאר בקתות העיירה.

ראו בני המקום כי צרה גדולה מאיימת על קורת גגם ועל רכושם והחלו משנסים מתניהם לקדם את הרעה ולהדבירה. מה לא עשו כדי להשקיט חרון השריפה? אך ללא הועיל. האש פשטה במהירות מדהימה בין בתי העץ. הקף האסון הדהים את לב התושבים. תושבי בריסק על נשיהם וטפם יצאו לרחובות קריה, להציל את אשר ניתן להצלה והשאון והמהומה רודפים עקבותיהם.

מכל העברים רצו והתרוצצו אנשים נבהלים, סוחבים דליים, סמרטוטים, שקים וסחבות, מזיעים ונושמים בכבדות, נלחמים באש בכל כוחם ויכלתם, כאשר

השריפה בבריסק - המשך מעמוד קודם

זנויל, משתהה היא על פניו וחורצת בו חריצי כפור דוקרניים. פתותי שלג צחורים וקלילים נופלים אט, אט, ונחים בעדינות על פני הגביר הכחולות. מתבייתות על חלוקו הדק... עיניו של זנויל בוהות מתוך ארובותיהן מעונות וברק טרוף בהן.. "רבי - מצטרח הוא לפתע בקול לא לו - איני יכול יותר! איני יכול... עוד מעט קט ואתעלף! אפול ואמות פה לנגד עיניו.. הצינה משתקת את לבי.."

הרב קם ממקומו, עיניו הגדולות רושפות אש: "אינך יכול יותר, אה? כשל כח סבלך?... אכן, מאמין אני לך.. אבל מדוע לא הטית לך ואזניך לשמוע לשוועת הנאמקים? מדוע התעוורו עיניך מלראות בענות אחיך?... האם קור זה אינו יפה רק לך? הנה לך! עתה טעמת, לשעה קלה, טעמו של האומלל החשוף לפגעי החורף, לעלוב אשר סכנת חיים מאיימת עליו ועל בני משפחתו, ובעלי יכולת כמוך עומדים מנגד ומסרבים לסייע.."

"כמה פעמים", - הוכיח הרב - "כמה פעמים, התדפקו על דלת ביתך העסקנים והשתדלנים! הם התחננו לפניך, כי תחוס ותרחם ולא תתעלם מענות אחיך! אילו המתגוררים בהקדש שאין בו אפילו עצים להסקה... המשפחות שזכו כבר לקורת גג, אך ידם ריקנית מלקנות עצים להסקה... התחננו לפניך, ניסו לשבר את אזניך כי אמהות על ילדיהן, יולדות ותינוקותיהן, סובלים ומתענים בקור המקפיא החודר לעצמות, וגברים כמוך לא אבו להבין זאת... ונמנעו להושיט יד מסייעת..."

"וכאשר שמעתי עד כמה קשוח לך ואטום" - הוסיף הרב לייסר את זנויל - "ראיתי אך דרך אחת: להוציאך החוצה בליל סערה, למען תחוש אתה בעצמך, מה נורא הוא סבלו של האומלל הסובל מן הקור, ואולי כך תשכיל להבין מעט לסבל אחיך שאינם רואים עדין את פתח הישועה לסבלותיהם.."

הרב סיים את דבריו הלוהבים, הוא לא חכה למענה, הרב בקש תשובה, סיים לדבר, והורה לעגלון לשוב... וזנויל נשאר עומד על עמדו כמו סימרו אותו למקומו.. **למחרת, עם הנץ החמה, הגיע זנויל לבית הרב כל עוד נשמתו בו. בידי החזיק תיק עור מהודר, תפוח וגדוש.**

איש לא ידע מדוע בא, ואיש לא ראה כיצד רוקן זנויל את תוכן התיק על שולחן הרב, אך יודעי דבר ידעו לספר כי מנתינה זו שנתן זנויל לאחר ליל הסערה, החזיר הרב את כל חובות קהל הנשרפים, הורה לבנות ולשקם את כל שאר הבתים וסיפק עצים להסקה לכל עניי בריסק עד תום החורף.

זנויל - "נו, מילא, אמור לו להכנס..." המשרת סב על עקבותיו אך מהר לשוב אל אדונו. הוא פשט ידיו לפניו בתנועת מבוכה: "הרב אמר כי אינו רוצה להכנס פנימה..." "לא רוצה להכנס? - אינפך הגביר - אצא לראות מה שם..."

אבל הרב כמו אינו שומע את דבריו. ממשיך הוא לשוחח לאט ובניחותא קולו לוחש אבל לחישתו כאזמל בלב הגביר

וכבר הידס זנויל החוצה באנפילאותיו הרכות, המתאימות לרצפת בית מוסק היטב. המעבר מן הבית החמים לליל החרפי, צמרר את גוו, הוא הגביה צוארון חלוקו כדי להחם את פיו ולחיייו ונשף בכפות ידיו. "שלום עליכם רבי.." - נגש זנויל אל העגלה החונה בחוץ.

"עליכם שלום ר' זנויל" - השיב הרב במתינות, כמי שזמנו עומד לצדו. שיניו של זנויל החלו מתנקשות בקול, מחמת צינה. "ואיל נא כבוד תורתו להכנס לביתי המוסק" - הורה באצבעות מכחילות על פתח הבית. אבל דומה כי הרב לא הבחין בבקשתו. כי על כן נשאר לשבת בעגלה, מנסה לקשור שיחה עם הגביר. וזנויל כעומד בשדה קוצים, קופץ בצנעה מרגל לרגל, מתבייש הוא מפני כבוד הרב להביע תחושותיו אך הכפור העז חודר ללבו.

"רבי... קק... רר..." - נוקשות שיניו - "רבי... שמא יואיל להכנס לביתי, לשתות משהו חם... להחיות את הלב... בבית המוסק נוכל לשוחח בהרחבה..." אבל הרב כמו אינו שומע את דבריו. ממשיך הוא לשוחח לאט ובניחותא קולו לוחש אבל לחישתו כאזמל בלב הגביר... אין הרב מדבר בענין חשוב כלשהו, הרב שכל מילה המופקת מפיו הינה מרגלית ואבן חן, וגם שיחת חולין שלו צריכה לבאור, מדבר עתה על דא ועל הא.. שואל שאלות של מה בכך, סח בעניני מסחר דאשתקד ובמיני מסחרים שעבר עליהם הקלח.

פניו של זנויל הכחילו כבר מחמת הקור. מפני כבוד הרב, מנענע הוא בראשו הקופא, ובחצי פה שהתאבן מחמת כפור, מנסה הוא להשיב משהו. ולבו, לבו ממאן להבין על מה נתרגשה עליו צרה זאת.. הרב ישוב עטוף היטב במעילו וממשיך לשוחח כאילו לא ארע דבר, אבל זנויל חש לפתע כי הגיע לקצה גבול יכולת סבלו, ובקול בכיני וחנוק לואט הוא: "קר.. קר.. וזה, דומה כי אינו שומע בכלל! רוח צוננת, חדה כחודו של תער, חולפת על פני

ואלו סבלו בכפליים, גם מן הקור והלחות שהביא עמו החורף.

לא יוכל הרועה הנאמן לשבת בשלווה כל עוד לא שוקמו כל הנשרפים

שעת ליל מאוחרת, תושבי בריסק נמים על יצועיהם. אלו בבתיהם, ואלו העלובים בהקדש.

לאור הנר, מתעמק רב העיר בגמרא. מצחו הרם חרוש קמטים. אצבעות ידיו זעות בחוסר מנוחה. ולפתע קם הוא מן השולחן, מפסיע אנה ואנה בחדרו. לא יוכל הרועה הנאמן לשבת בשלווה כל עוד לא שוקמו כל הנשרפים, כל עוד מתגוללים אומללים על דרגשים בהקדש.

הרב עוצר על יד הדלת. "מנדל" - מלחש הוא אל המשמש - "לך והבא עגלה, צריך אני לצאת לדרך". המשמש אץ לקיים את פקודת הרב, כולא תמהונו, לאן זה צריך הרב לנסוע באישון ליל סערה? גלד של כפור מכסה את הדרך, דומה כי הבל הפה קופא באויר... העגלה מוכנה. הרב לובש מעילו העליון. נוטל מקלו ויוצא החוצה.

"סע לביתו של זנויל" - אומר הוא לעגלון. "רבי.." - פותח העגלון פיו ומשתתק. חפץ הוא להגיד כי לחינם היא הטרחה, שהרי מדובר בקמצן הגדול ביותר בעיירה, אך מכבוד התורה בולם הוא דיבוריו על לשונו. תוך דומיה מתנהלת העגלה בדרך. על יד האח המוסק היטב, בחדר קבלת האורחים, המיועד לאנשי עסקים, יושב זנויל מדושן עונג, החוץ החורפי אינו נוגע פנימה. כתלי הבית מוגנים היטב מפני הרוח והצינה. זנויל שקוע ברעיוניו. רק לפני שעה קלה עזב את החדר שליחו של גרף מפורסם, העסקה שהתקיימה ביניהם יש בה כדי לדשן עצם... עתה יושב הוא זנויל בנוחות רבה בכורסתו הרפודה ומעיין בקורת רוח בכתב העסקה. כוס חמין מהביל לפניו וסיגר עב ממד משובח, תקוע אלכסוניות בין שפתי. תימרות עשן ריחניות מסתלסלות ועוטפות את פניו בעשן רכרוכי נעים. זנויל לבוש חלוק בית מבר רך, ולרגליו אנפילאות רכות וחמימות. הוא אץ יסיים את שתית החמין, ימהר לעבור פעם נוספת על כתב העסקה, ואחר יפנה לעלות על יצועו. די להיום.

אבל קול רשרוש של צעדים הססניים זקף את אזניו. הוא הפנה ראשו לעבר הדלת והבחין במשרת הנבוך. "רבי.. רבי... רבי חיים, הרב דמתא, הגיע לבקרו.." "בשעה מאוחרת כל כך" - ? התקמרו גבותיו של

חנקיי הדעת המשך מעמוד ראשון

חידוש כזה לא כדאית חזרה נוספת. בחודש האחרון לחיי כשהיה בן תשעים ושש שנה קרה שלא הצליח להזכר במדויק באיזו גמרא. הוא ניסה לייגע את מוחו ולא הצליח. או אז הביט בצער בנכדו והפטיר בכאב: "אינני מצליח להזכר. חוששני שאני מתחיל להזקין..."

הגאון רבי אברהם דוד רוזנטל זצ"ל משמאל רבה של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פרגק זצ"ל

היה עבורו ראייה מספקת, רק כשלא נזכר בגמרא מפורשת הבין שכנראה הוא מתחיל להזקין..

נושאים בפרשה המשך מעמוד שני

מישאל ועזריה לא היו עומדים בהם) מה שאין כן יסוריו של רבי עקיבא שהיו קלים יותר כי אותם היסורים גרמו שבפעם אחת יצאה נשמתו. מובן איפוא מכאן שאילו היה נשחט יצחק, הוא היה מתייסר פעם אחת ואילו לעומתו אביו אברהם אבינו היה כל ימיו מתייסר ביסורים על כך שנשאר שכול (חס ושלום), ולכן הנסיון נקרא דוקא על שמו ולא על שם בנו, (מחידושו של הגה"צ המשפיע רבי משה ובר זי"ע בספרו "ירים משה")

אמר: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה - אימתי יבוא לידי ואקיימנו "בכל נפשך" ומכאן משמע שהביטוי "בכל נפשך" מדבר אפילו כשמייסרים את האדם ביסורים קשים, בדומה לרבי עקיבא שהיו סורקין את בשרו במסרקי ברזל. ומכל שכן אם מכים את האדם הוא צריך לסבול זאת ולא לעבוד עבודה זרה !! התירוץ לקושיית התוספות מובא בספר "שיטה מקובצת" אשר מסביר ש"נגדוהו" פירושו יסורים תמידיים (ולכן חנניה

עלון זה יוצא לאור לזכרו של נסים בן נוריה נסים ז"ל - נלב"ע כ"ח באדר תשע"ח